

ارزیابی کتاب آموزش زبان انگلیسی پایه اول دوره متوسطه اول: پراسپکت یک

محمد احمدی صفا*

شادی دنیایی**، شیلا سهرابی**

مجتبی فراهانی***، دایان خاسمی****، الهه ساعدپناه*****

چکیده

هدف تحقیق حاضر ارزیابی کتاب آموزش زبان انگلیسی پایه اول دوره متوسطه اول (هفتم)، پراسپکت یک، است که در سال‌های اخیر توسط وزارت آموزش و پرورش ایران طراحی و مورد استفاده قرار گرفته است. بدین منظور، پرسش‌نامه‌ای محقق ساخته طراحی شد و براساس اطلاعات حاصل از اجرای آزمایشی، روایی، و پایایی پرسش‌نامه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و آزمون آلفای کرانباخ مورد تأیید قرار گرفت. نتایج شاخص کفایت نمونه، تست بارتلت، و نیز آلفای کرانباخ (۰/۹۶) حاکی از آن بود که پرسش‌نامه مذکور روایی مناسب و پایایی بالایی دارد. شرکت‌کنندگان اصلی این پژوهش شامل ۱۸۸ معلم زبان انگلیسی در دوره اول متوسطه بودند که براساس نمونه‌گیری در دسترس از

* دانشیار گروه زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا همدان (نویسنده مسئول)، ahmadisafa@gmail.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد، آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، shadidonyaie@yahoo.com

*** دانشجوی کارشناسی ارشد، آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان

sheila.sohrabi1366@gmail.com

**** دانشجوی کارشناسی ارشد، آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان

mfarahani1368@gmail.com

***** دانشجوی کارشناسی ارشد، آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان

dayan.khassemy92@gmail.com

***** دانشجوی کارشناسی ارشد، آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان

goddess.saed@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۴/۱۰، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۶/۰۲

هفت استان کشور انتخاب شدند. هم‌چنین ۱۴۶ نفر از معلمان مورد مصاحبه‌ای نیمه‌ساختاریافته قرار گرفتند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که معلمان از: الف) طرح و قالب ظاهری کتاب، ب) فعالیت‌ها و تمرین‌های کتاب، ج) محتوای کتاب به‌لحاظ ایجاد توازن میان چهار مهارت زبانی، د) عملکرد مطالب کمک درسی و راهنمای معلم، ه) دستور زبان، واژگان، و انواع نقش‌های زبانی و بالاخره، و) ارائه روش تدریس مناسب رضایت لازم را ندارند.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی مواد درسی، پرسپکت یک، معلمان زبان انگلیسی به‌عنوان زبان خارجی، ایران.

۱. مقدمه

موفقیت در آموزش و یادگیری زبان خارجی، علاوه بر عملکرد دانش‌آموزان و معلمان، تا حد بسیار زیادی به کتب درسی بستگی دارد، چراکه از این طریق چهارچوبی برای فعالیت‌های آموزشی و یادگیری فراهم می‌گردد و بخش زیادی از آن‌چه در کلاس درس اتفاق می‌افتد تعیین می‌شود (Byrd 2001). در همین راستا، ریچاردز (۲۰۰۱) معتقد است که کتاب‌های درسی در برنامه‌های آموزش زبان عنصری کلیدی محسوب می‌شوند، چراکه علاوه بر آموزه‌های مدرس کتاب‌ها منبع اصلی ارتباط با زبان دوم هستند و در مواردی که مدرس بی‌تجربه است، کتاب‌های درسی می‌توانند نقش تعلیمی ایفا کنند و چگونگی برنامه‌ریزی و تدریس دروس را به آن‌ها آموزش دهند. به‌کارگیری کتاب درسی در محیط آموزشی باید با انتخابی منطقی نیز همراه باشد و از جمله پیش‌نیازهای انتخاب هر کتاب ارزیابی آن است که با هدف سنجش میزان تأثیر آن در فرایند آموزش و یادگیری صورت می‌گیرد (McDonough and Shaw 2003). برخلاف اهمیت و نقش به‌سزایی که ارزیابی کتب درسی در فرایند انتخاب کتاب‌ها برای دوره‌های آموزش زبان ایفا می‌کند، این مهم تا حد زیادی نادیده گرفته شده است (McGrath 2002).

از سوی دیگر، اتلوسکی (۲۰۰۳) معتقد است در یادگیری زبان به‌عنوان زبان دوم، معلم و کتب درسی از عوامل مهم آموزش زبان به‌حساب می‌آیند و از آن‌جایی که کتب درسی منابع اصلی آموزش زبان در این‌گونه بافت‌ها هستند، جامعیت این منابع باید به‌اندازه‌ای باشد که نیازهای مختلف زبان‌آموزان را پاسخ دهند. نیازهای مختلف و متنوعی که می‌بایست در ارزیابی این کتاب‌ها در اولویت قرار گرفته و مورد توجه قرار گیرند (Litz 2005). این نیازهای گسترده را می‌توان هرچه بیش‌تر در سایه نیازهای آموزشی دنیای

مدرن شناخت که در آن نیاز به برقراری ارتباطات با زبان انگلیسی در عرصه بین‌المللی تقریباً توسط تمام افراد حس می‌شود. در چنین شرایطی، هدف نهایی کتاب‌های آموزش زبان توان‌مندسازی دانش‌آموزان در نیل به این مهم است.

چنین به نظر می‌رسد که وزارت آموزش و پرورش ایران تمهیدی جدی درخصوص نیازهای ارتباطی دانش‌آموزان نداشته و طی سال‌های متمادی از کتاب‌هایی در سیستم آموزشی خود استفاده کرده است که از نظر روش آموزش زبان منسوخ بوده و زبان‌آموزان را منفعل بار آورده است، در نتیجه به تازگی و به منظور جبران این نقص، مجموعه کتاب‌های پراسپکت برای تدریس در دوره متوسطه تهیه و تدوین شده است (نصرتی و جانفشان ۲۰۱۴). از آنجایی که این مجموعه برای استفاده در ابعاد ملی تهیه و تدوین گردیده است، نظرات معلمانی که تجربه تدریس این کتاب را دارند در ارزیابی کارایی و اثربخشی این مجموعه در پرورش دانش‌آموزانی مسلط به زبان انگلیسی می‌تواند بسیار مؤثر باشد و از آنجایی که اغلب مطالعات سال‌های اخیر، که با هدف ارزیابی کتاب‌های پراسپکت انجام شده است (مثلاً، درخشان و احمدی ۲۰۱۴)، با دامنه و گستره نسبتاً محدود انجام یافته‌اند. مطالعه و ارزیابی این اثر در سطحی ملی و گسترده می‌تواند نمای روشن‌تری از ویژگی‌ها و ابعاد مختلف این اثر ارائه کند.

بر این اساس، مطالعه حاضر سعی بر آن دارد تا اولین کتاب این مجموعه، یعنی پراسپکت یک را که در پایه اول دوره متوسطه اول تدریس می‌شود، از دیدگاه معلمان زبان انگلیسی ارزیابی کند؛ در این راستا و در جهت افزایش پایایی هرچه بیشتر اطلاعات و نتایج حاصل، تلاش محققان بر آن بوده است تا جمع‌آوری اطلاعات تاحد امکان از استان‌های مختلف کشور صورت پذیرد.

۲. مروری بر پیشینه تحقیق

۱.۲ چهارچوب نظری

با پیدایش پدیده جهانی‌شدن و سلطه زبان انگلیسی بر زبان‌های دیگر در سال‌های اخیر، یادگیری این زبان و توانایی برقراری ارتباط با سایر افراد به زبان انگلیسی یک الزام و نیاز به‌شمار می‌رود (پیشقدم و ناجی میدانی ۲۰۱۲). پاسخ مناسب به این نیاز مستلزم وجود شرایط مناسب و امکاناتی نظیر کلاس‌های آموزشی با کیفیت، معلمان کارآمد، و البته کتاب‌های درسی مناسب است که یکی از مهم‌ترین منابع موردنیاز در فراگیری زبان هستند.

اهمیت کتاب‌های درسی در آموزش و یادگیری زبان بر کسی پوشیده نیست و بسیاری از نظریه‌پردازان مانند الرایت (۱۹۸۱)، کانینگورث (۱۹۹۵)، شلدن (۱۹۸۸)، ریچاردز (۲۰۰۱)، لیتل جان (۱۹۹۸)، و ار (۱۹۹۶) به بحث و ارائه دیدگاه‌های خود در زمینه اهمیت انکارناپذیر کتاب‌های درسی پرداخته‌اند. مثلاً، رزمجو (۲۰۰۷) ابراز می‌دارد که کتاب‌های درسی بخش عمده‌ای از داده‌های زبانی را در اختیار زبان‌آموز قرار می‌دهد. این مطلب مخصوصاً در موقعیت‌هایی صدق می‌کند که زبان انگلیسی به‌عنوان یک زبان خارجی تلقی می‌گردد؛ چراکه زبان‌آموزان در این گونه موقعیت‌ها (مانند ایران) ارتباط مستقیم کم‌تر یا هیچ‌گونه ارتباط مستقیمی با دیگر منابع زبانی ندارند.

به‌علاوه، نیاز به ارزیابی مطالب درسی واقعیتی کاملاً آشکار است تا جایی که بدون ارزیابی مطالب درسی، فرایند تهیه و تدوین مطالب درسی و ارتقای مداوم کیفیت مطالب درسی راه به‌جایی نخواهد برد. ریمانی نیکو و سلیمانی (۲۰۱۴) بر این باورند که یکی از دلایل ضرورت انجام ارزیابی همیشگی مطالب درسی وجود گستره وسیعی از کتاب‌های درسی انگلیسی است که انتخاب یک کتاب درسی را مبدل به امری مشکل کرده است. از این رو، برای انتخاب بهترین کتاب‌های درسی موجود در بازار، متخصصان ذی‌ربط باید دائماً مشغول تحلیل و ارزیابی کتب مختلف باشند.

رزمجو (۲۰۰۷) اظهار می‌کند که در سه دهه اخیر مدل‌های مختلفی برای ارزیابی کتب درسی ارائه شده‌اند تا کتاب‌های درسی انگلیسی را، که هم برای دانش‌آموزان انگلیسی به‌عنوان زبان خارجی و هم برای دانش‌آموزان انگلیسی به‌عنوان زبان دوم تدوین شده است، ارزیابی کنند. از میان این مدل‌ها، وی مدل‌های توکر (۱۹۷۵)، شلدن (۱۹۸۸)، ار (۱۹۹۶)، و لیتل جان (۱۹۹۸) را نام می‌برد. یکی از این مدل‌ها مدل کانینگورث (۱۹۹۵) است؛ وی بر این باور است که سه مدل مختلف ارزیابی مواد آموزشی وجود دارد. مدل ارزیابی «قبل از استفاده»، مدل ارزیابی «در حین استفاده»، و مدل ارزیابی «پس از استفاده» است که به ترتیب عملکرد و کاربرد آینده کتب درسی، کتب در حین استفاده‌شدن، و کتبی که سابقاً در بافت‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته‌اند را برای استفاده در یک سیستم آموزشی موشکافی می‌کند.

پیشرفت‌گرایی که «ارجحیت و تأثیرگذارتر بودن یادگیری پویا نسبت به یادگیری منفعل» معنا شده است (هونگ و ملیندا ۲۰۱۱، به‌نقل از جانفشان و نصرتی ۲۰۱۴: ۱۰۱) و تمایل به آن در حوزه آموزش فشاری بر دوش متولیان آموزشی گذاشت تا روش‌های آموزشی خود را تغییر دهند که حوزه آموزش زبان نیز از این تغییرات مستثنی نبود

(سویگن و سندرا ۲۰۰۰، به نقل از جانفشان و نصرتی ۲۰۱۴). بدیهی است که هم‌زمان با تغییر رویکرد و شیوه تدریس زبان، نوع، محتوا، و هدف کتاب‌های درسی نیز ممکن است تغییر کنند. با ظهور رویکرد ارتباطی در حوزه آموزش زبان، کتاب‌های تدوین‌شده برای دانش‌آموزان انگلیسی به‌عنوان زبان خارجی یا به‌عنوان زبان دوم، رنگ و روی ارتباطی تری گرفته است. نمونه بارز این دیدگاه جدید در بافت ایران، تدوین مجموعه کتاب‌های آموزش زبان انگلیسی با عنوان «پراسپکت» برای تدریس در مقاطع متوسطه اول و دوم است که به‌منزله جای‌گزینی برای کتاب‌های دستوری‌محور گذشته در نظر گرفته شده است تا توانش ارتباطی دانش‌آموزان را پرورش دهد.

۲.۲ یافته‌های تحقیقات پیشین

در موقعیت‌هایی که کمبود معلم باتجربه و آموزش دیده حس می‌شود، موفقیت در آموزش و یادگیری زبان خارجی تا حد زیادی به کتاب‌های درسی وابسته می‌شود. باید از هر کتاب درسی به‌نحو صحیحی استفاده شود؛ چراکه کتاب به‌تنهایی نمی‌تواند تمام نیازهای محیط‌های یادگیری مختلف را به‌طور یک‌سان برآورده کند (Williams 1983). به‌منظور جبران چنین نواقصی و با هدف افزایش کیفیت تدریس زبان در محیط‌های مختلف آموزشی، کتاب‌های درسی ارزیابی می‌شوند. مطالعات زیادی در زمینه ارزیابی کتاب‌های مختلف درسی در ایران و خارج از ایران انجام شده است که برخی از این مطالعات در ادامه بیان می‌گردد.

کیا احمدی و عرب مفرد (۲۰۱۵) با استفاده از مدل ارزیابی هوش چندگانه بوتلو (۲۰۰۳) به بررسی هوش‌های چندگانه گاردنر در کتاب *زبان انگلیسی پایه اول متوسطه (پراسپکت یک)* پرداختند. بدین منظور، ۱۳۳ دانش‌آموز کلاس اول راه‌نمایی از مدارس دولتی، خصوصی، و تیزهوشان در شهرهای مختلف انتخاب شدند. نتایج نشان داد که هوش‌های چندگانه غالب در کتاب *پراسپکت یک* از دیدگاه دانش‌آموزان به این ترتیب بود: هوش کلامی‌زبانی، هوش دیداری، هوش‌های برون‌فردی و جسمی‌حرکتی، هوش‌های منطقی و موسیقی، و هوش طبیعت‌گرا.

طی بررسی دیگری توسط احمدی و درخشان (۲۰۱۴) کتاب *پراسپکت یک* از دیدگاه معلم‌ها ارزیابی شد. شرکت‌کنندگان در این تحقیق معلم‌های زبان انگلیسی سال اول متوسطه بودند که در شهرهای مختلف تدریس می‌کردند. به‌منظور یافتن نقاط ضعف و قوت این کتاب، از مصاحبه استفاده شد و نتایج نشان داد که اکثر معلم‌ها برداشت مثبتی از کتاب داشتند و معتقد بودند که این کتاب تمرکز بیش‌تری بر چهار مهارت زبانی مخصوصاً

مهارت گفتاری و شنیداری دارد. هم‌چنین، معلم‌ها از کتاب راه‌نمای تدریس کتاب مذکور رضایت داشتند و آن را در تدریس مفید و مؤثر دانستند. از نظر معلمان نقاط قوت کتاب شامل «تأکید بر رویکرد ارتباطی»، «گنجاندن هر چهار مهارت زبانی»، و «توجه به نیازهای دانش‌آموزان» بود. نقاط ضعف این کتاب نیز «هماهنگ نبودن ترتیب حروف الفبای انگلیسی و آموزش سه حرف در هر درس»، «زمان محدود اختصاص یافته به کتاب در برنامه آموزشی»، و «توجه کم‌تر به مهارت‌های نوشتاری و خوانشی» بیان شد. هم‌چنین، شرکت‌کنندگان در تحقیق معتقد بودند که در کتاب‌های پیشین، به نیازها و خواسته‌های دانش‌آموزان کم‌تر توجه شده بود.

در تحقیقی دیگر، بمانی و جهانگرد (۲۰۱۴) کتاب *پراسپکت* یک را از دیدگاه ۱۰۲ معلم بررسی کردند. بدین منظور، از مدل ارزیابی لیدز (۲۰۰۵) در این تحقیق استفاده شد و یافته‌ها نشان داد که معلمان شرکت‌کننده در این تحقیق رضایت نسبی از این کتاب دارند. هم‌چنین، نتایج نشان داد که این کتاب، برخلاف کتاب‌های زبان انگلیسی پیشین، دانش‌آموزان را به یادگیری زبان انگلیسی علاقه‌مند می‌کند. استفاده از تصاویر جالب، تمرین‌های عملی و مکالمه‌ها، و تمرین‌های گفتاری و شنیداری از نکات مثبت این کتاب است. نکته مثبت دیگر این کتاب گنجاندن هر چهار مهارت زبانی است؛ با این حال، به مهارت‌های خوانشی، نوشتاری، و هنجارهای فرهنگی توجه کافی نشده است.

با توجه به بررسی جدیدترین مطالعات مربوطه، چنین به نظر می‌رسد که تاکنون تحقیق جامعی بر روی کتاب *پراسپکت* یک صورت نگرفته است تا ابعاد مختلف آن را مانند طرح و قالب، فعالیت‌ها و تمرین‌ها، محتوا، مهارت‌های زبانی، مطالب کمک درسی، کتاب راه‌نمای معلم، موارد واژگانی و دستوری و سبک‌شناسی در مقیاس ملی مورد ارزیابی قرار دهد. بنابراین، محققان در این مطالعه کوشیدند تا کتاب زبان انگلیسی دوره اول متوسطه، *پراسپکت ۱*، را از دیدگاه معلمان ایرانی زبان انگلیسی که در شهرهای مختلف کشور مشغول به تدریس این کتاب‌اند ارزیابی کنند و بدین منظور، سؤالات پژوهشی زیر مطرح شد.

۳.۲ سؤالات پژوهش

۱. آیا معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از طرح و قالب کتاب *پراسپکت* یک رضایت دارند؟
۲. آیا معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از فعالیت‌ها و تمرین‌های کتاب *پراسپکت* یک رضایت دارند؟

۳. آیا معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از محتوا و مهارت‌های زبانی کتاب *پراسپکت* یک رضایت دارند؟
۴. آیا معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم کتاب *پراسپکت* یک رضایت دارند؟
۵. آیا معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از موارد واژگانی، موارد دستوری، و انواع زبانی کتاب *پراسپکت* یک رضایت دارند؟
۶. آیا معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از روش تدریس پیش‌نهادی کتاب *پراسپکت* یک رضایت دارند؟

۳. روش انجام پژوهش

۱.۳ طرح

هدف از انجام پژوهش حاضر شناسایی نقاط ضعف و قوت کتاب *پراسپکت* یک از دیدگاه معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه بود و بدین منظور از طرح توصیفی استفاده شد. برای گردآوری اطلاعات موردنیاز این پژوهش از روش ترکیبی، که شامل روش کمی (پرسش‌نامه در مقیاس لیکرت) و کیفی (مصاحبه نیمه‌ساختاریافته) است استفاده شده و تحلیل داده‌ها با به‌کارگیری آمار توصیفی (میانگین، انحراف از معیار) و تحلیل محتوا صورت گرفته است.

۲.۳ شرکت‌کنندگان

صد و هشتاد و هشت معلم زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از استان‌های مختلف همدان، کردستان، کرمانشاه، گلستان، گیلان، تهران، و خوزستان در پژوهش حاضر شرکت کردند. تمامی شرکت‌کنندگان از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و حداقل یک سال سابقه در تدریس کتاب مذکور داشتند.

۳.۳ ابزار پژوهش

به منظور جمع‌آوری اطلاعات، از هر دو روش کمی و کیفی، پرسش‌نامه، و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد.

۱.۳.۳ پرسش‌نامه

به‌منظور طراحی پرسش‌نامه این پژوهش از چندین پرسش‌نامه معتبر مختص ارزش‌یابی کتب درسی استفاده شد. از میان این پرسش‌نامه‌ها، گویه‌هایی استخراج شدند که برای ارزش‌یابی کتاب درسی موردنظر (پراسپکت یک) مناسب بودند. این پرسش‌نامه‌ها شامل شلدن (۱۹۸۸)، ماکاندان، حاجی محمدی، و نیمچیسالم (۲۰۱۱)، کانینگورث (۱۹۹۵)، میکلی (۲۰۰۵)، لیدز (۲۰۰۵)، و داوود و سلس مورسیا (۱۹۷۹) بودند. به‌علاوه، با تکیه بر پیش‌نهادهای کارشناسان ارزش‌یابی کتب درسی، تعدادی گویه جدید نیز طراحی و به گویه‌های استخراج‌شده اضافه شد. درنهایت، نسخه اولیه پرسش‌نامه شامل ۶۵ گویه آماده شد که جنبه‌های مختلفی از کتاب درسی موردنظر را ارزیابی کند.

پرسش‌نامه طراحی شده در چندین شهرستان میان مدرسان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه توزیع شد و سپس تحلیل عاملی صورت گرفت. باتوجه‌به نتایج حاصل از تحلیل عاملی، گویه‌هایی که بارگیری قابل‌قبولی داشتند (۶۰ گویه) در پرسش‌نامه نهایی (ضمیمه ۲) باقی ماندند. با حذف پنج گویه، نتایج تحلیل عاملی (شاخص کایزرمایر = $0/86$) (Keiser-Meyer-Olkin) و آزمون بارتلت (Bartlett's Test of Sphericity) (سطح معناداری = $0/00$) نشان داد که نمونه‌ها کفایت لازم را دارند و متغیرهای پنهان (مؤلفه‌ها) به‌دست‌آمده مناسب‌اند (قسمت نتایج، جدول ۱). هم‌چنین، باتوجه‌به نتایج آلفای کرانباخ (آلفا = $0/96$) سطح بسیار مطلوبی از پایایی پرسش‌نامه حاضر به‌دست آمد (قسمت نتایج، جدول ۲).

پرسش‌نامه نهایی با ۶۰ گویه (ضمیمه ۲) و شش مؤلفه «طرح و قالب» (گویه‌های ۱ تا ۱۱)، «فعالیت‌ها و تمرین‌ها» (گویه‌های ۱۲ تا ۱۸)، «محتوا و مهارت‌های زبانی» (گویه‌های ۱۹ تا ۳۹)، «مواد کمک درسی و کتاب راه‌نمای معلم» (گویه‌های ۴۰ تا ۴۵)، «موارد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی» (گویه‌های ۴۶ تا ۴۹) و «روش تدریس» (گویه‌های ۵۰ تا ۵۳) تدوین شد و به‌منظور جمع‌آوری داده‌های کمی مورد‌استفاده قرار گرفت.

درصد مقادیر ویژه (eigenvalue) برای شش مؤلفه پرسش‌نامه نیز به این شرح است: «طرح و قالب» حدوداً ۱۲٪، «فعالیت‌ها و تمرین‌ها» حدوداً ۱۰٪، «محتوا و مهارت‌های زبانی» حدوداً ۱۰٪، «مواد کمک درسی و کتاب راه‌نمای معلم» حدوداً ۹٪، «موارد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی» حدوداً ۸٪، و «روش تدریس» تقریباً ۸٪ است. به‌عبارت‌دیگر، هریک از مؤلفه‌ها به همان مقدار مذکور می‌توانند کل تغییرات در تمامی ۶۰ گویه را پیش‌بینی کنند (ضمیمه ۵).

۲.۳.۳ مصاحبه

مصاحبه ابزاری است که در گردآوری اطلاعات بیشترین استفاده را دارد (Dörnyei 2007). علاوه بر به کارگیری پرسشنامه و به منظور گردآوری داده‌های کیفی این پژوهش، تعدادی پرسش طراحی شده (ضمیمه ۶) و از میان ۱۸۸ معلم زبان انگلیسی دوره اول متوسطه ۱۴۶ معلم در مصاحبه نیمه ساختاریافته شرکت کردند و به این پرسش‌ها پاسخ دادند.

۴.۳ روند انجام تحقیق

پس از حصول اطمینان درخصوص پایایی و روایی پرسشنامه، محققان آن را در شهرهای مختلف کشور بین معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه توزیع کردند. پیش از توزیع پرسشنامه، هدف از انجام این پروژه ملی و اهمیت مشارکت معلمان به‌اختصار برای آنان بیان شد. همچنین، راهنمایی‌های لازم درخصوص چگونگی پاسخ به پرسشنامه ارائه گردید؛ به پاسخ‌دهندگان نیز اطمینان داده شد که اطلاعات آنان به‌صورت محرمانه حفظ و صرفاً برای اهداف تحقیقی به‌کار گرفته خواهد شد.

۵.۳ تحلیل داده‌ها

تحقیق حاضر به‌روش ترکیبی انجام شده و داده‌های گردآوری شده با بهره‌گیری از روش تلفیقی و ترکیب هر دو روش کمی و کیفی صورت گرفت. داده‌های کمی موردنیاز از طریق توزیع پرسشنامه و داده‌های کیفی به‌وسیله انجام مصاحبه نیمه ساختاریافته گردآوری شد و تحلیل داده‌های کمی با به کارگیری آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) انجام پذیرفت. درخصوص داده‌های کیفی، الگوهای مشترک و پرتکرار مشخص و کدگذاری و سپس، کدها عددگذاری شد (ibid.) و موردتحلیل فراوانی قرار گرفت و در جداول مربوطه دسته‌بندی شدند.

۴. نتایج و بحث

ارزیابی در شش مؤلفه: ۱. طرح و قالب، ۲. فعالیت‌ها و تمرین‌ها، ۳. محتوا و مهارت‌های زبانی، ۴. مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم، ۵. موارد گرامری، موارد واژگانی، و

انواع زبانی، و ۶. روش تدریس صورت گرفت. نتایج ارزیابی هر مؤلفه، گویه‌های مربوطه، به‌همراه توضیحات مکفی در جدول‌های زیر ارائه شده است. نتایج تحلیل عاملی برای بررسی کیفیت نمونه و آزمون بارتلت برای بررسی مناسب بودن مؤلفه‌های استخراج‌شده در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص کی ام او و آزمون بارتلت

شاخص کی ام او برای کیفیت نمونه	۰/۸۶۳
خی دو تقریبی	۵۸۰/۶۴۱۸
آزمون بارتلت	دی اف ۱۷۷۰
سطح معناداری	۰/۰۰

باتوجه به نتایج مندرج در جدول ۱، نتایج تحلیل عاملی (شاخص کایزمایر = ۰/۷۷) نشان داد که فرض «کیفیت نمونه» قابل پذیرش است. هم‌چنین، نتایج آزمون بارتلت (سطح معناداری = ۰/۰۰) نشان داد که مؤلفه‌های استخراج‌شده در تحلیل عاملی از طریق «تحلیل مؤلفه اصلی» (principle component analysis) مناسب‌اند. برای محاسبه پایایی پرسش‌نامه کرونباخ آلفا انجام شد که نتایج آن در جدول ۲ گردآوری شده است.

جدول ۲. آزمون روایی آلفای کرونباخ

آلفای کرونباخ	آلفای کرونباخ براساس آیتم‌های استاندارد	تعداد گویه‌ها
۰/۹۶۷	۰/۹۶۷	۶۰

طبق جدول ۲، پایایی پرسش‌نامه به‌کارگرفته‌شده در این تحقیق ۰/۹۶ تخمین زده شده است که حاکی از بالابودن میزان پایایی این پرسش‌نامه است. برای پاسخ به سؤال اول تحقیق، که درخصوص رضایت معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از طرح و قالب کتاب پراسپکت یک مطرح شده است، از آمار توصیفی استفاده شد. این مؤلفه با نام «طرح و قالب کتاب» از طریق ۱۱ گویه (۱ تا ۱۱) در پرسش‌نامه ارزیابی شد که پاسخ‌های مربوطه در جدول ۳ ارائه شده‌اند.

جدول ۳. آمار توصیفی برای طرح و قالب

میانگین	مقیاس لیکرت براساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خستگی	مخالف	کاملاً مخالف		
۳/۱۶	۵/۹	۵۱/۱	۶/۴	۲۷/۷	۸	۱۸۶	۱
۳/۲۴	۷/۴	۴۳/۶	۱۹/۱	۲۲/۹	۵/۹	۱۸۶	۲
۲/۹۸	۶/۹	۲۹/۸	۲۸/۷	۲۱/۳	۱۲/۲	۱۸۶	۳
۳/۲۵	۱۶/۵	۳۵/۶	۱۵/۴	۲۱/۸	۱۰/۱	۱۸۷	۴
۲/۸۲	۶/۹	۲۵/۵	۲۲/۹	۲۸/۲	۱۳/۸	۱۸۳	۵
۲/۹۲	۶/۴	۲۹/۳	۲۶/۱	۲۳/۹	۱۱/۲	۱۸۲	۶
۳/۱۱	۱۰/۱	۳۹/۴	۱۳/۳	۲۴/۵	۹/۶	۱۸۲	۷
۳/۳۴	۱۰/۱	۴۱	۲۸/۷	۱۳/۳	۶/۹	۱۸۸	۸
۲/۹۶	۹	۲۷/۷	۲۷/۱	۱۹/۱	۱۳/۸	۱۸۲	۹
۳/۲۷	۶/۴	۴۴/۷	۲۳/۴	۱۷	۶/۹	۱۸۵	۱۰
۳/۵۸	۱۹/۷	۴۳/۱	۱۶/۵	۱۳/۸	۵/۹	۱۸۶	۱۱
۳/۱۴	میانگین کل						
۰/۲۱	انحراف معیار کل						

طبق جدول ۳، میانگین گویه‌ها بین ۲/۸۲ تا ۳/۵۸ بوده است. به این صورت که گویه ۵ با میانگین ۲/۸۲ کم‌ترین رقم و گویه ۱۱ با میانگین ۳/۵۸ بیش‌ترین رقم را داشته است. میانگین کل برابر با ۳/۱۴ و انحراف معیار کل برابر با ۰/۲۱ بوده که نشان می‌دهد معلمان زبان انگلیسی نسبتاً با این مؤلفه موافق نبوده‌اند. به بیان دیگر، مؤلفه «طرح و قالب» در کتاب پرسپکت یک در جلب رضایت اکثریت معلمان مطلوب واقع نشده است. این مؤلفه شامل ۱۱ گویه بود که نظر معلمان زبان انگلیسی را در موارد زیر مورد ارزیابی قرار می‌داد: طرح و قالب، سازمان‌دهی کتاب، طرح جلد کتاب، تصاویر و اشکال و میزان جذابیت و اثرگذاری آن‌ها، فهرست مطالب، مقدمه، فهرست واژگان، و کتب مرجع. طرح و قالب کتاب عمدتاً به سامان‌دهی آن و ارائه موارد زبانی اشاره دارد. همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده شد، نتیجه ارزیابی معلمان از کتاب آشکار ساخت که اکثریت آنان رویکرد مطلوبی در خصوص این ابعاد کتاب نداشته‌اند.

سؤال دوم تحقیق به بررسی این موضوع پرداخته که آیا معلمان ایرانی زبان انگلیسی پایه اول دوره متوسطه در خصوص فعالیت‌ها و تمرین‌های کتاب پرسپکت یک رضایت دارند

یا خیر. این مؤلفه با نام «فعالیت‌ها و تمرین‌ها» با ۷ گویه در پرسش‌نامه (۱۲ تا ۱۸) بررسی شده که پاسخ‌ها در جدول ۴ قابل مشاهده است.

جدول ۴. آمار توصیفی برای فعالیت‌ها و تمرین‌ها

گویه	تعداد پاسخ	مقیاس لیکرت براساس درصد				
		کاملاً مخالف	مخالف	خنثی	موافق	کاملاً موافق
۱۲	۱۸۲	۱۰/۱	۳۱/۹	۲۴/۵	۲۵	۵/۳
۱۳	۱۸۵	۴/۳	۱۸/۱	۱۲/۲	۴۸/۴	۱۵/۴
۱۴	۱۸۵	۸/۵	۲۳/۴	۱۸/۶	۳۵/۱	۱۲/۸
۱۵	۱۸۲	۱۲/۸	۳۱/۴	۱۴/۴	۲۸/۷	۹/۶
۱۶	۱۸۷	۱۱/۲	۳۱/۹	۲۱/۸	۲۳/۹	۱۰/۶
۱۷	۱۸۵	۱۴/۹	۲۷/۱	۱۶	۳۲/۴	۸
۱۸	۱۸۶	۵/۹	۳۳/۵	۲۱/۳	۳۱/۴	۶/۹
	میانگین کل					۳/۰۱
	انحراف معیار کل					۰/۲۴

همان‌طور که جدول ۴ نشان می‌دهد، محدوده نمرات میانگین از ۲/۸۱ تا ۳/۵۰ بوده است که گویه ۱۲ (میانگین = ۲/۸۱) کم‌ترین مقدار و گویه ۱۳ (میانگین = ۳/۵۸) بیش‌ترین مقدار را به خود اختصاص داده است. میانگین کل این مؤلفه ۳/۰۱ و انحراف معیار کل آن ۰/۲۴ است که نشان می‌دهد که معلمان زبان انگلیسی در خصوص فعالیت‌ها و تمرین‌های پراسپکت یک رضایت نداشته‌اند.

طبق جدول ۴، نمره میانگین تمام گویه‌ها ۳/۰۱ بوده است که حاکی از عدم رضایت بخشی فعالیت‌ها و تمرینات کتاب است. این مؤلفه، که ۷ گویه را در بر می‌گیرد، به دنبال پاسخ معلمان در خصوص کفایت تمرین‌ها ترکیب کارهای فردی، دونفره و گروهی، تقسیم مناسب فعالیت‌ها در کتاب و مرور مطالب، و فراهم کردن موقعیتی مناسب برای تمرین ایجاد ارتباط‌های اجتماعی و معنادار است.

سؤال سوم تحقیق کتاب پراسپکت یک را از لحاظ محتوا و مهارت‌های زبانی از دیدگاه معلمان ایرانی زبان انگلیسی پایه اول دوره متوسطه بررسی کرده است. این مؤلفه با عنوان «محتوا و مهارت‌های زبانی» از طریق ۲۱ گویه (۱۹ تا ۳۹) بررسی شده که پاسخ‌های مربوطه در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. آمار توصیفی برای محتوا و مهارت‌های زبانی

میانگین	مقیاس لیکرت براساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف		
۲/۸۲	۸	۲۶/۶	۲۱/۸	۲۷/۱	۱۶/۵	۱۸۸	۱۹
۲/۶۰	۳/۷	۲۵/۵	۱۹/۷	۲۹/۳	۲۰/۲	۱۸۵	۲۰
۲/۳۴	۳/۲	۱۵/۴	۱۹/۷	۳۴/۶	۲۶/۶	۱۸۷	۲۱
۲/۱۱	۱/۶	۱۱/۷	۱۷/۶	۳۵/۵	۳۴/۶	۱۸۶	۲۲
۲/۴۴	۳/۷	۲۵	۱۴/۹	۲۳/۴	۳۱/۴	۱۸۵	۲۳
۲/۲۵	۳/۷	۱۳/۳	۱۷	۳۴/۶	۳۰/۳	۱۸۶	۲۴
۲/۵۸	۶/۴	۲۰/۷	۲۰/۲	۲۷/۷	۲۳/۴	۱۸۵	۲۵
۲/۸۷	۵/۹	۳۲/۴	۱۶	۳۳	۱۱/۲	۱۸۵	۲۶
۲/۹۵	۵/۹	۳۱/۹	۲۱/۳	۳۰/۳	۸/۵	۱۸۴	۲۷
۳/۲۸	۶/۴	۴۳/۶	۲۳/۴	۲۲/۳	۳/۲	۱۸۶	۲۸
۳/۰۴	۵/۳	۳۵/۱	۲۳/۴	۲۹/۳	۶/۴	۱۸۷	۲۹
۲/۹۷	۵/۳	۳۴/۶	۲۰/۷	۲۸/۲	۸/۵	۱۸۳	۳۰
۲/۷۱	۴/۸	۲۰/۲	۲۸/۷	۳۰/۹	۱۲/۲	۱۸۲	۳۱
۳/۰۲	۶/۹	۳۶/۲	۱۹/۷	۲۱/۸	۱۳/۳	۱۸۴	۳۲
۲/۷۱	۸	۲۳/۴	۲۰/۲	۲۸/۲	۱۸/۶	۱۸۵	۳۳
۳/۰۴	۷/۴	۳۷/۲	۱۶/۵	۲۶/۶	۱۰/۶	۱۸۵	۳۴
۲/۸۳	۳/۷	۳۳	۱۸/۶	۳۰/۹	۱۳/۳	۱۸۷	۳۵
۲/۸۳	۵/۹	۲۲/۹	۲۳/۴	۳۴	۱۳/۸	۱۸۸	۳۶
۲/۸۹	۶/۴	۳۶/۲	۱۸/۱	۲۱/۳	۱۵/۴	۱۸۳	۳۷
۲/۹۲	۶/۴	۲۹/۳	۲۶/۱	۲۶/۶	۱۰/۱	۱۸۵	۳۸
۲/۸۴	۵/۳	۳۲/۴	۱۷/۶	۲۹/۳	۱۴/۹	۱۸۷	۳۹
۲/۷۵						میانگین کل	
۰/۲۸						انحراف معیار کل	

براساس نتایج به دست آمده از جدول ۵، میانگین گویه‌ها بین ۲/۱۱ تا ۳/۲۸ بوده است، بدین ترتیب که گویه ۲۲ با میانگین ۲/۱۱ کم‌ترین مقدار و گویه ۲۸ با میانگین ۳/۲۸ بیش‌ترین مقدار را داشته است. میانگین کلی این مؤلفه ۲/۷۵ و انحراف معیار آن ۰/۲۸ بوده که نشان می‌دهد معلمان ایرانی زبان انگلیسی در خصوص محتوا و مهارت‌های زبانی پراسپکت یک رویکرد مطلوبی نداشته‌اند. ۲۱ گویه گنجانده شده در این بخش مواردی

از قبیل تنوع محتوا، مقوله فرهنگ ایران و تفاوت آن با فرهنگ‌های دیگر کشورها، ایجاد تفکر انتقادی، توازن در تمرین چهار مهارت زبانی، و مکالمات واقعی را شامل می‌شود.

سؤال چهارم تحقیق به رضایت‌بخش بودن مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم پراسپکت یک ازدیدگاه معلمان زبان انگلیسی پایه اول دوره متوسطه پرداخته است. این مؤلفه با عنوان «مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم» از طریق ۶ گویه در پرسش‌نامه (۴۰ تا ۴۵) اندازه‌گیری شد که پاسخ‌های مربوطه در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. آمار توصیفی برای مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم

میانگین	مقیاس لیکرت براساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف		
۳/۱۳	۱۱/۷	۳۱/۹	۲۳/۹	۲۳/۴	۸	۱۸۶	۴۰
۲/۹۶	۸	۲۹/۳	۲۸/۷	۱۹/۱	۱۱/۷	۱۸۲	۴۱
۲/۹۴	۶/۴	۳۱/۴	۲۵/۵	۲۵	۹/۶	۱۸۴	۴۲
۳/۱	۴/۸	۳۹/۹	۲۲/۳	۲۰/۲	۱۰/۱	۱۸۳	۴۳
۳/۰۷	۷/۴	۳۶/۲	۱۹/۷	۲۷/۷	۷/۴	۱۸۵	۴۴
۳/۰۵	۹/۶	۳۴	۲۰/۷	۲۲/۳	۱۲/۸	۱۸۷	۴۵
۳/۰۴							میانگین کل
۰/۰۷							انحراف معیار کل

باتوجه به داده‌های جدول ۶، میانگین گویه‌ها بین ۲/۹۴ تا ۳/۱۳ بوده است، بدین صورت که گویه ۴۰ با میانگین ۳/۱۳ بیش‌ترین مقدار و گویه ۴۲ با میانگین ۲/۹۴ کم‌ترین مقدار را به خود اختصاص داده است. میانگین کل این مؤلفه ۳/۰۴ و انحراف معیار کل آن ۰/۰۷ است، که نشان می‌دهد معلمان ایرانی آموزش زبان انگلیسی غالباً دیدگاهی خنثی در رابطه با مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم پراسپکت یک داشته‌اند. به بیان دیگر، اگرچه کتاب پراسپکت یک از لحاظ مواد کمک درسی متنوع است، در جلب رضایت معلمان درخصوص مؤلفه «مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم» ناموفق بوده است.

این مؤلفه شامل ۶ گویه بود که دیدگاه معلمان را درخصوص عوامل ذیل بررسی می‌کرد: کارآمدی کتاب راهنمای معلم، به‌روزی بودن روش‌های آموزشی توصیه‌شده در کتاب راهنمای معلم، تکنیک‌های فعال‌سازی دانش زمینه زبان‌آموزان، راهنمای قابل‌استفاده، تمرینات کتاب کار، و ابزارهای کمک آموزشی.

سؤال پنجم پژوهش میزان رضایت معلمان زبان انگلیسی پایه اول دوره متوسطه را درخصوص موارد واژگانی، موارد دستوری و انواع زبانی در پراسپکت یک بررسی کرده است. این مؤلفه با عنوان «موارد واژگانی، موارد دستوری، و انواع زبانی» از طریق ۱۱ گویه (۶۶ تا ۷۶ و ۷۷ تا ۸۶) اندازه‌گیری شد که نتایج آن در جدول ۷ قابل مشاهده است.

جدول ۷. آمار توصیفی برای موارد واژگانی، موارد دستوری، و انواع زبانی

گویه	تعداد پاسخ	مقیاس لیکرت براساس درصد				میانگین
		کاملاً مخالف	مخالف	خنثی	موافق	
۶۶	۱۸۶	۵/۹	۲۵/۵	۲۴/۵	۳۶/۷	۶/۴
۶۷	۱۸۶	۸/۵	۳۳	۱۴/۴	۳۳/۵	۹/۶
۶۸	۱۸۶	۹/۶	۲۶/۱	۲۱/۳	۳۱/۹	۱۰/۱
۶۹	۱۸۸	۱۹/۱	۱۹/۷	۱۹/۷	۳۲/۴	۹/۰
۷۰	۱۸۷	۸	۲۳/۴	۱۶/۵	۴۲	۹/۶
۷۱	۱۸۷	۶/۹	۳۰/۳	۲۰/۷	۳۶/۷	۴/۸
۷۲	۱۸۴	۶/۹	۲۰/۲	۱۸/۶	۴۳/۶	۸/۵
۷۳	۱۸۸	۱۳/۳	۲۹/۸	۱۸/۶	۳۲/۴	۵/۹
۷۴	۱۸۸	۱۲/۸	۲۵	۲۳/۴	۳۴/۶	۴/۳
۷۵	۱۸۸	۱۱/۷	۳۰/۹	۱۹/۱	۳۴	۴/۳
۷۶	۱۸۸	۱۶	۲۷/۱	۲۹/۳	۲۴/۵	۳/۲
میانگین کل		۲/۹۷				
انحراف معیار کل		۰/۱۵				

مطابق نتایج جدول ۷، نمرات میانگین از ۲/۷۲ تا ۳/۲۷ متغیر بوده است. این درحالی است که گویه ۵۶، که درمورد توزیع واژگان از سطح آسان به دشوار در هر فصل بوده (میانگین = ۳/۲۷) بیشترین مقدار و گویه ۶۰ که به ارائه نکات دستوری در بافت زبانی واقعی و جالب اشاره دارد (میانگین = ۲/۷۲) کمترین مقدار را داشته‌اند. میانگین کل این مؤلفه برابر با ۲/۹۷ و انحراف معیار کل آن برابر با ۰/۱۵ بوده است، که نشان می‌دهد معلمان ایرانی زبان انگلیسی رویکرد بی‌طرفانه‌ای درخصوص موارد واژگانی، موارد دستوری و انواع زبانی در کتاب پراسپکت یک دارند. باتوجه به نتایج به‌دست‌آمده درخصوص این مؤلفه می‌توان دریافت که ظاهراً اکثر شرکت‌کنندگان در این تحقیق از عملکرد کتاب درخصوص موارد واژگانی، نکات گرامری، و انواع زبانی راضی نبوده‌اند.

این مؤلفه شامل ۱۱ گویه بود که دیدگاه معلمان را دربارهٔ موارد زیر ارزیابی کرد: کاربردهای زبانی موجود در کتاب، میزان واقعی بودن زبان کتاب، میزان تطابق زبان کتاب با سطح توانش زبانی زبان‌آموزان، وجود گستره‌ای از گویش‌ها، و واژگان در کتاب، تناسب حجم واژگان ارائه‌شده در کتاب با سطح دانش‌آموزان، تکرار و مرور واژگان در سراسر کتاب، توزیع واژگان از سطح آسان به دشوار، توضیح و ارائهٔ صریح قواعد زبانی، میزان کاربردی بودن قواعد زبانی در مکالمات روزمره، ارائهٔ قواعد زبانی متناسب با نیاز دانش‌آموزان، و ارائهٔ نکات دستوری در بافت زبانی جالب و واقعی.

آخرین سؤال تحقیق به بررسی میزان رضایت معلمان ایرانی زبان انگلیسی پایهٔ اول دورهٔ متوسطه در خصوص روش تدریس کتاب پراسپکت یک پرداخته است. این مؤلفه با عنوان «روش تدریس» از طریق ۴ گویه در پرسش‌نامه (۵۰ تا ۵۳) اندازه‌گیری شد که تحلیل پاسخ‌های داده‌شده به این بخش در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۸. آمار توصیفی برای متدولوژی

میانگین	مقیاس لیکرت براساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف		
۲/۹۴	۷/۴	۳۳	۱۹/۷	۲۵/۵	۱۱/۷	۱۸۳	۵۰
۳/۰۱	۶/۹	۳۵/۶	۲۱/۳	۲۲/۹	۱۲/۸	۱۸۷	۵۱
۳/۰۷	۷/۴	۳۱/۷	۲۴/۵	۱۸/۱	۱۲/۲	۱۸۶	۵۲
۲/۹۳	۹	۳۲/۴	۱۹/۷	۱۹/۷	۱۹/۱	۱۸۸	۵۳
۲/۹۸						میانگین کل	
۰/۱۵						انحراف معیار کل	

همان‌طور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود، محدودهٔ نمرات میانگین از ۲/۹۳ تا ۳/۰۷ در نوسان بوده است. کم‌ترین مقدار مربوط به گویهٔ ۵۳ است که به بررسی طراحی فعالیت‌های کتاب و امکان پذیرش مسئولیت زبان‌آموزان در رابطه با بخشی از یادگیری خود می‌پردازد. بیش‌ترین مقدار میانگین نیز به گویهٔ ۵۲ با میانگین ۳/۰۷ اختصاص یافته که در رابطه با انطباق کتاب با سبک‌های متنوع یادگیری زبان‌آموزان است. همچنین، میانگین کل و انحراف معیار کل به ترتیب برابر با ۲/۹۸ و ۰/۱۵ است که نشان می‌دهد معلمان ایرانی زبان انگلیسی نظر مطلوبی در مورد روش تدریس پراسپکت یک ندارند و این مؤلفه نیز نتوانسته است به نحو رضایت‌بخشی عمل کند.

به منظور دستیابی به درک بهتر و عمیق‌تری از ارزیابی کلی معلمان از ابعاد مختلف کتاب پرسپکت یک، میانگین و انحراف معیار تمامی زیرشاخه‌ها محاسبه شد که نتایج آن در جدول ۹ قابل مشاهده است.

جدول ۹. آمار توصیفی برای تمامی مؤلفه‌ها

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار
الف) طرح و قالب	۳/۱۴	۰/۲۱
ب) فعالیت‌ها و تمرین‌ها	۳/۰۱	۰/۲۴
ج) محتوا و مهارت‌های زبانی	۲/۷۵	۰/۲۸
د) مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم	۳/۰۴	۰/۰۷
ه) موارد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی	۲/۹۷	۰/۱۵
و) روش تدریس	۲/۹۸	۰/۱۵
کل	۲/۹۸	۰/۱۸

همان‌طور که نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد، محدوده نمرات میانگین برای تمامی مؤلفه‌ها بین ۲/۷۵ تا ۳/۱۴ است. «طرح و قالب ظاهری» با میانگین ۳/۱۴ بیش‌ترین مقدار و «محتوا و مهارت‌های زبانی» با میانگین ۲/۷۵ کم‌ترین مقدار را داشتند. هم‌چنین، سه مؤلفه (ب) فعالیت‌ها و تمرین‌ها، (د) مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم، و (ه) موارد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی نمره میانگین نسبتاً مشابهی داشتند (به ترتیب ۳/۰۴، ۳/۰۱ و ۲/۹۷). میانگین کل برای تمامی مؤلفه‌ها برابر با ۲/۹۸ بود که نشان می‌دهد باتوجه‌به مؤلفه‌های مذکور کتاب پرسپکت یک به‌طور کلی نتوانسته است رضایت معلمان ایرانی آموزش زبان انگلیسی را جلب کند.

از مجموع ۱۸۸ شرکت‌کننده، ۱۴۶ نفر از معلمان در مصاحبه نیمه‌ساختاریافته مشارکت کردند و الگوهای مشترک و پرتکرار در پاسخ‌های این معلمان شناسایی و رمزگذاری شد. سپس، این کدها مورد تحلیل فراوانی قرار گرفت. نتایج تحلیل این بخش از پژوهش به ترتیب پرسش‌های مصاحبه به شرح زیر است.

پرسش اول مصاحبه به بررسی این مسئله پرداخته است که باتوجه‌به مقدمه ابتدای کتاب، آیا این مجموعه در نیل به اهداف ازپیش‌تعیین‌شده خود موفق بوده است یا خیر. نتایج تحلیل پاسخ‌های معلمان به این پرسش در جدول ذیل نشان داده شده است.

جدول ۱۰. پرتکرارترین پاسخ‌های معلمان زبان انگلیسی به سؤال اول مصاحبه

پاسخ	درصد
هیچ هدفی را نمی توان یافت.	۱۸٪
اهداف کتاب به اندازه کافی واضح نیست.	۵۸٪
نه، موفق نیست.	۱۵٪
تاحدی موفق است.	۹٪

باتوجه به جدول ۱۰، بیش تر معلمان بر این باور بودند که اهداف کتاب به اندازه کافی واضح نیست و تعداد کمی از آنان کتاب حاضر را در دست‌یابی به اهداف ازپیش تعیین شده خود موفق دانسته‌اند. نتایج حاصل از این بخش از مصاحبه با نتایج حاصل از پرسش‌نامه نیز در یک جهت است.

کتاب درسی فقط به منزله ابزار روزمره زبانی در دست معلمان نیستند، بلکه تضمینی برای تحقق اهداف تعیین شده در محیط آموزشی‌اند (Tomlinson 2003) و یکی از معیارهای بررسی و ارزیابی کتاب درسی وجود تناسب و سازگاری اهداف آموزشی با برنامه‌های درسی است (Cunningsworth 1995). از این رو می‌توان چنین نتیجه گرفت که هم تهیه کتاب درسی که به صرف هزینه و زمان، و نیروی متخصص نیاز دارد حائز اهمیت است و هم تحقق اهداف آموزشی، و این دو مقوله‌ای تفکیک‌ناپذیرند.

این درحالی است که باتوجه به نتایج به دست آمده در این پژوهش، کتاب پراسپکت یک در نیل به اهداف ازپیش تعیین شده خود، که همان بهبود توانایی ارتباطی با بهره‌گیری از مهارت‌های چهارگانه زبانی است، ناموفق بوده است. از جمله دلایل عدم موفقیت پراسپکت در نیل به اهداف ازپیش تعیین شده‌اش می‌توان به عدم هماهنگی سطح دانش دانش‌آموزان با سطح کتاب درسی، عدم تخصیص زمان کافی برای تدریس کتاب، و تعداد زیاد دانش‌آموزان و عدم توجه لازم به دانش‌آموزان به صورت فردی است (خوانسیر و محمدی فرد ۲۰۱۵).

پرسش دوم مصاحبه بدین صورت است که با در نظر گرفتن ملاحظات نظام آموزشی کشور، آیا مجموعه حاضر از دیدگاه معلمان در مقایسه با دیگر منابع موجود آموزش زبان مناسب‌تر است یا خیر. نتایج تحلیل پاسخ‌ها به این پرسش در جدول ۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱. پرتکرارترین پاسخ‌های معلمان زبان انگلیسی به سؤال دوم مصاحبه

پاسخ	درصد
بله، برای اهداف ملی مناسب است.	۲۴٪
بله، نسبت به سایر مواد درسی آموزش زبان، به خصوص برای شرایط مقطع متوسطه ایران، مناسب‌تر است.	۴۸٪
بله، مناسب‌تر است. اما تلاش‌های مطلوب‌تری می‌توانست صورت گیرد.	۲۸٪

همان‌طور که جدول ۱۱ نشان می‌دهد، بیش‌تر معلمان معتقدند که این مجموعه در مقایسه با سایر مواد درسی آموزش زبان برای مقطع متوسطه مناسب‌تر است، زیرا عمدتاً بر ارزش‌های اجتماعی ایران تأکید دارد. اگرچه که به‌گفته برخی از آن‌ها، باتوجه به ملاحظات نظام آموزشی کشور تلاش‌های بیش‌تر و مطلوب‌تری در جهت ارتقای این کتاب می‌توانست صورت گیرد.

مهفود و بهانه‌گون کار (۲۰۱۳) بر این باورند که معلمان در موفقیت پیاده‌سازی تغییرات آموزشی، خصوصاً کتب درسی، نقش کلیدی ایفا می‌کنند، بنابراین، ابزار نیل به این هدف دیدگاه موافق معلمان نسبت به کتاب‌های تازه‌تدوین‌شده سیستم آموزشی است. باتوجه به این که اکثر معلمان شرکت‌کننده در این پژوهش (۴۸٪) کتاب پراسپکت یک را از دیگر کتب آموزش زبان مناسب‌تر می‌دانند، می‌توان چنین نتیجه گرفت که نظام آموزشی کشور در جای‌گزینی کتب آموزش زبان پیشین با این مجموعه تا حدودی موفق بوده است. اگرچه ۲۸٪ معلمان تلاش‌های مطلوب‌تری را برای دستیابی هرچه بیش‌تر به این موفقیت ملزوم دانسته‌اند.

شرایبان و دیگران (۲۰۱۳) معتقدند که کتب پیشین توجه کم‌تری به مهارت‌های شنیداری، گفتاری، خوانشی، و نوشتاری داشتند و دانش‌آموزان قادر به استفاده از زبان در محیط‌های واقعی نبودند، درحالی که کتاب پراسپکت یک به این مهارت‌های زبانی توجه نسبتاً خاصی دارد که خود به افزایش توانایی دانش‌آموزان در استفاده از زبان در موقعیت‌های واقعی منجر می‌شود.

پرسش سوم مصاحبه دیدگاه معلمان را از لحاظ اثرگذاری مثبت این مجموعه بر روی آموزش و تقویت چهار مهارت زبانی بررسی کرده است. پاسخ‌های معلمان به این پرسش موردتحلیل قرار گرفته و در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۱۲. پرتکرارترین پاسخ‌های معلمان زبان انگلیسی به سؤال سوم مصاحبه

درصد	پاسخ
۱۶٪	بله، چنین است.
۲۷٪	بله، این چنین است. اما خواندن و نوشتن نیازمند توجه بیش‌تری هستند.
۳۳٪	بله، اثرات مثبتی دارد، اما کافی نیست.
۱۵٪	شرایط واقعی برای توسعه مهارت صحبت کردن موردنیاز است.
۹٪	توجه جدی به مهارت گوش کردن موردنیاز است.

همان‌طور که در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود، بیش‌تر معلمان (۳۳٪) معتقد بودند که این مجموعه می‌تواند اثرات مثبتی بر آموزش و تقویت چهار مهارت زبانی اعمال می‌کند، اگرچه این اثرگذاری از دید آنان کافی نبوده و کم‌تر از سطح توقع معلمان است. علاوه‌براین، با توجه به دیدگاه معلمان در مورد این کتاب، به مهارت‌ها به‌طور مساوی توجه نشده است و برخی از این مهارت‌ها (خصوصاً مهارت خوانشی و نوشتاری) نیازمند توجه بیش‌تری هستند.

کتاب پراسپکت یک در خصوص توجه به مهارت‌های چهارگانه زبانی تاحدودی مورد تأیید معلمان بوده است، اما همان‌طور که اشاره شد، تمامی مهارت‌ها به‌طور مساوی و مطلوب مورد توجه قرار نگرفته‌اند. این نتایج با نتیجه‌گیری تحقیقی که احمدی و درخشان (۲۰۱۰) انجام دادند در یک جهت است. آنان نیز طی بررسی این کتاب به این نتیجه رسیدند که معلمان در خصوص تمرکز کتاب بر مهارت‌های زبانی خصوصاً مهارت گفتاری و شنیداری در مورد کتاب‌های پیشین تاحدودی رضایت دارند. به‌علاوه، در این پژوهش نیز عدم توجه کافی به مهارت‌های خوانشی و نوشتاری از نواقص کتاب پراسپکت یک در نظر گرفته شده بود.

پرسش چهارم مصاحبه این چنین مطرح شده است که آیا از دید معلمان پژوهش این مجموعه محتوا و پوشش مناسبی از لحاظ فرهنگ و تقویت توانش بینافرهنگی دارد یا خیر. پاسخ‌های مربوط به این بخش در جدول ۱۳ ارائه شده است.

جدول ۱۳. پرتکرارترین پاسخ‌های معلمان زبان انگلیسی به سؤال چهارم مصاحبه

پاسخ	درصد
قطعاً خیر. حتی فرهنگ ایرانی نیز به‌خوبی ارائه نشده است.	۲۴٪
خیر. هیچ محتوای بینافرهنگی‌ای وجود ندارد.	۴۷٪
خیر. محتوای فرهنگی تنها به فرهنگ ایرانی محدود می‌شود.	۲۹٪

طبق نتایج جدول ۱۳، بیش‌تر معلمان بر این باورند که کتاب پراسپکت یک در این زمینه بسیار ضعیف بوده و هیچ‌گونه تلاشی در جهت تقویت محتوای فرهنگی و توانش بینافرهنگی نکرده است. علاوه‌براین، طبق گفته برخی از معلمان، حتی فرهنگ ایرانی نیز به‌نحو مناسبی ارائه نشده است و هیچ اثری از سایر فرهنگ‌ها نیز در کتاب مشاهده نمی‌شود. روی‌هم‌رفته، معلمان حاضر در پژوهش در خصوص پوشش بعد فرهنگی و بینافرهنگی و تقویت این مفاهیم حائز اهمیت در کتاب پراسپکت یک رضایت نداشتند.

میسون (۲۰۱۰) معتقد است که چنانچه توانش بینا فرهنگی در فرد تقویت شود، فرد قادر خواهد بود که وقایع اطراف را از دید دیگران ببیند، به علاوه، زمینه لازم برای انتقال دیدگاه دیگران به فرهنگ خود و انتقال فرهنگ خود به دیگران نیز مهیا می‌شود. وجود این توانایی در محیط‌های آموزشی جزء نیازهای اصلی است که بایستی تا حد ممکن بدان پرداخته شود و بی‌شک یکی از ابزارهای کلیدی در نیل به این هدف کتاب‌های درسی هستند. بایرام ۱۹۹۷ (cited Tomlinson 2012) بر این باور است که باید به تعامل با دیگران نگرشی مثبت داشت، و در این خصوص دو جنبه را مورد توجه قرار می‌دهد: ۱. شناخت جوامع و آگاهی از فرهنگ آن‌ها در کشور خود و دیگر کشورها و ۲. دانش لازم برای برقراری تعامل. در نتیجه، عدم آگاهی از دیگر فرهنگ‌ها می‌تواند به عدم آمادگی برای موقعیت‌های آینده دانش‌آموزان در محیط‌های واقعی منجر شود. یکی از دلایل عدم توجه به این مقوله در کتاب پرسپکت یک می‌تواند این باشد که کتاب در داخل کشور و فقط با تکیه بر فرهنگ داخلی تهیه و تدوین شده است.

در پرسش پنجم مصاحبه از معلمان درخواست شد که ارزیابی کلی خود را از این مجموعه بیان کنند. پاسخ‌های معلمان به پرسش نهایی مصاحبه به شرح ذیل در جدول ۱۴ قابل مشاهده است.

جدول ۱۴. پرتکرارترین پاسخ‌های معلمان زبان انگلیسی به سؤال پنجم مصاحبه

درصد	پاسخ
٪۱۷	این کتاب یک گام روبه‌جلو است اما گام محکمی نیست.
٪۳۲	این یک تلاش خوب است. با این حال، «فرهنگ در آن سلاخی شده است».
٪۱۱	مشکلات عمده‌ای در خصوص تناسب و انسجام متدلوژی کتاب وجود دارد.
٪۲۳	این کتاب به صورت سطحی و ضعیفی تهیه و تدوین شده است.
٪۱۷	در فعالیت‌های این کتاب، شرایط‌های واقعی کم است.

همان‌طور که جدول ۱۴ نشان می‌دهد، معلمان نواقص زیادی را در تألیف این کتاب بر شمرده‌اند که در این میان عدم توجه جدی به مقوله فرهنگ بالاترین میزان را به خود اختصاص داده است. با وجود اظهار معلمان در خصوص بهبود کتاب حاضر در مقایسه با کتب پیشین در پرسش دوم مصاحبه، آنان معتقدند که عملکرد کتاب مورد نظر در زمینه فرهنگ ضعیف است. «تهیه و تدوین ضعیف و سطحی»، «گامی روبه‌جلو اما نامطمئن» و «کمبود شرایط واقعی»، و «عدم انسجام و تناسب در روش تدریس»، به ترتیب فراوانی از دیگر نواقص کتاب و انتقادهای مربوط به آن است.

پژوهش‌های دیگری درخصوص بررسی دیدگاه معلمان نسبت به مجموعه پراسپکت انجام شده و نتایج به دست آمده تا حدودی مشابه با این پژوهش است. از جمله می‌توان به خوانسیر و محمدی‌فر (۲۰۱۵) اشاره کرد که معتقدند محتوای کتاب با در نظر گرفتن کتب قبلی آموزشی فراتر از سطح دانش دانش‌آموزان است. چنین به نظر می‌رسد که نویسندگان کتاب پراسپکت یک تلاش کرده‌اند که جنبه‌های اجتماعی فرهنگی و روش‌های ارتباطی را در محیط ایرانی، اما به زبان انگلیسی برای دانش‌آموزان مطرح کنند و فرهنگ زبان انگلیسی را از خود زبان انگلیسی جدا کرده‌اند در حالی که زبان هر کشور وسیله انتقال فرهنگ آن کشور است.

۵. نتیجه‌گیری

به منظور بررسی محتوا و ساختار کلی کتاب پراسپکت یک، کتاب زبان انگلیسی پایه اول دوره اول متوسطه، و حصول اطمینان از برخورداری کیفیت لازم، این کتاب طی پژوهشی ملی از جنبه‌های مختلف از جمله: الف) طرح و قالب ظاهری، ب) فعالیت‌ها و تمرین‌ها، ج) محتوا و مهارت‌های زبانی، د) مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم، ه) موارد واژگانی، موارد دستوری، و انواع زبانی، و و) متدولوژی بررسی و ارزیابی شد.

نتایج به دست آمده نمایان‌گر برخی معایب و مزایای استفاده از این کتاب در سیستم آموزشی کشور است. با توجه به نتایج به دست آمده، کتاب پراسپکت یک در جلب رضایت معلمان ناموفق بوده است. چنین به نظر می‌آید که آنان درخصوص این کتاب به طور کلی رویکردی منفی داشته و مواردی از قبیل فرهنگ، طرح، زبان، تمرین‌ها و فعالیت‌ها، و عدم تعادل در ارائه هر چهار مهارت زبانی ناموفق بوده است. آنان هم‌چنین درخصوص کتاب راهنمای معلم اظهار نارضایتی کردند و معتقدند که کتاب راهنما در رسیدن به اهداف آموزشی ناموفق عمل کرده است. نتایج مصاحبه با معلمان نیز با پاسخ‌های داده شده به سؤالات پرسش‌نامه در یک راستا قرار داشت و حاکی از آن بود که اگرچه این کتاب گامی روبه جلو تلقی می‌شود، به طور کلی در بسیاری از زمینه‌ها عملکرد ضعیفی داشته است. ارائه تصویری ضعیف از هنجارهای درون فرهنگی و نبود اثری از سایر فرهنگ‌ها، بالاخص فرهنگ زبان خارجی، یکی از نقاط ضعف اصلی این کتاب است.

می‌توان چنین ادعا کرد که کتاب پراسپکت یک، در مقایسه با کتاب‌های آموزش زبان پیشین، گام بزرگی برداشته، اما در جلب رضایت معلمان دوره اول متوسطه تقریباً ناموفق

بوده است. بنابراین، به نویسندگان و تدوین‌گران کتب آموزش زبان انگلیسی توصیه می‌شود که توجه بیشتر، اقدامات جدی‌تر، و اصلاحات تخصصی‌تری را درخصوص چنین نکات مهمی مبذول دارند و در دریافت بازخوردها دقت بیشتری به‌عمل آورند. علاوه‌براین، مطالعات گسترده‌تری در این زمینه نیاز است تا بتوان به درک کامل‌تر و وسیع‌تری از کارآیی این کتاب در شرایط مختلف دست یافت.

کتاب‌نامه

- Ahmadi, A. and A. Derakhshan (2014), "The Strengths and Weaknesses of the Iranian Junior High School English Textbook 'Prospect 1' from 'teachers' Perceptions", *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, vol. 7, no.4.
- Allwright, R. L. (1981), "What do We Want Teaching Materials for?", *ELT Journal*, vol. 36, no. 1.
- Bemani, M. and A. Jahangard (2014), "Attitude Analysis of Teachers: the Case of Iranian Newly Development EFL Textbook for Junior High Schools", *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, vol. 7, no. 1.
- Byrd, P. (2001), "Textbooks: Evaluation for Selection and Analysis for Implementation", *Teaching English as a Second or Foreign Language*, vol. 3.
- Cunningsworth, A. (1995), *Choosing your Coursebook: Choosing your Coursebook*, Macmillan: Heinemann.
- Daoud, A. M. and M. Celce-Murcia (1979), "Selecting and Evaluating a Textbook", in: M. Celce-Murcia and I. McIntosh (eds.), *Teaching English as a Second or Foreign Language*, New York: Newbury House.
- De Lima Botelho, M. D. R. (2003), *Multiple Intelligences Theory in English Language Teaching an Analysis of Current Textbooks, Materials and Teachers'perceptions*, Doctoral Dissertation, Ohio University.
- Dörnyei, Z. (2007), *Research Methods in Applied Linguistics: Quantitative, Qualitative, and Mixed Methodologies*, Oxford: Oxford University Press.
- Gardner, H. (1993), *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*, New York: Basic Books.
- Itakura, H. and A. B. Tsui (2011), "Evaluation in Academic Discourse: Managing Criticism in Japanese and English Book Reviews", *Journal of Pragmatics*, vol. 43, no. 5.
- Janfeshan, K. and M. Nosrati (2014), "A Quick Look to English Language Training in Iranian Guidance Schools Through 'Prospect' Method and CLT with a Book Analytic Approach", *International Journal of Economy, Management, and Social Sciences*, vol. 3, no. 1.
- Khansir, A. and E. Mohammadifard (2015), "An Evaluation of Prospect Book (Prospect 1)", *Theory and Practice in Language Studies*, vol. 5, no. 3.
- Kia-Ahmadi, E. and A. Arabmofrad (2015), "An Evaluation Study on the 1st-Grade Junior High Schools' English Textbook in the Light of Multiple Intelligence Theory", *World Journal of English Language*, vol. 5, no. 1.

- Littlejohn, A. (1998), "The Analysis of Language Teaching Materials: Inside the Trojan Horse", in: *Materials Development in Language Teaching*, Cambridge: Cambridge.
- Litz, D. R. (2005), "Textbook Evaluation and ELT Management: A South Korean Casestudy", *Asian EFL Journal*, vol. 48.
- Mahfoodh, M. I. H. A. and S. G. Bhanegaonkar (2013), "New Approach for Evaluating EFLM (an Eclectic Developed Checklist)", *International Journal of Scientific and Research Publications*, vol. 3, no. 10.
- Mason, J. (2010), "The Effects of Different Types of Materials on the Intercultural Competence of Tunisian University Students", in: B. Tomlinson and H. Masuhara (eds.), *Research for Materials Development in Language Learning: Evidence for Best Practice*, Bloomsbury Publishing.
- McDonough, J. and C. Shaw (2003), *Materials and Methods in ELT: A Teacher's Guide*, London: Blackwell.
- McGrath, I. (2002), *Materials Evaluation and Design for Language Teaching*, Edinburgh University Press.
- Miekley, J. (2005), "Esl Textbook Evaluation Checklist", *The Reading Matrix*, vol. 5, no. 2.
- Mukundan, J., V. Nimehchisalem, and R. Hajimohammadi (2011), "Developing an English Language Textbook Evaluation Checklist: A Focus Group Study", *International Journal of Humanities and Social Science*, vol. 1, no. 12.
- Nikou, F. R. and F. Soleimani (2012), "The Manifestation of Culture in Iranian and Turkish high School English Textbooks", *Academic Research International*, vol. 2, no. 3.
- Otlowski, M. (2003), "Ethnic Diversity and Gender Bias in EFL Textbooks", *Asian EFL Journal*, vol. 5, no. 2.
- Pishghadam, R. and E. Naji Meidani (2012), "Applied ELT as a Panacea for Linguistic Imperialism", *Iranian EFL Journal*, vol. 8.
- Razmjoo, S. A. (2007), "High Schools or Private Institutes' Textbooks? Which Fulfill Communicative Language Teaching Principles in the Iranian Context?", *Asian EFL Journal*, vol. 9, no. 4.
- Richards, J. C. (2001), *The Role of Textbooks in a Language Program*, Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Sharabian, S. et al. (2013), *English for Schools: Prospect 1*, Tehran: Iran's School Book.
- Sheldon, L. E. (1988), "Evaluating ELT Textbooks and Materials", *ELT Journal*, vol. 42, no. 4.
- Tomlinson, B. (2012), "Materials Development for Language Learning and Teaching", *Language Teaching*, vol. 45, no. 2.
- Tomlinson, B. (ed.) (2003), *Developing Materials for Language Teaching*, London: A&C Black.
- Tucker, C. A. (1975), "Evaluating Beginning Textbooks", *English Teaching Forum*, vol. 13, no. 3.
- Ur, P. (1996), *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Williams, D. (1983), "Developing Criteria for Textbook Evaluation", *ELT Journal*, vol. 37, no. 3.